

En de bruid sloot de deur

Van Ronit Matalon verscheen eveneens
bij Ambo|Anthos *uitgevers*

Met het gezicht naar ons toe

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Ronit Matalon

En de bruid sloot de deur

Vertaald uit het Hebreeuws
door Sylvie Hoyinck

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 4671 2

© 2016 The Estate of Ronit Matalon

Published by arrangement with The Institute for the
Translation of Hebrew Literature

© 2019 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos *uitgevers*,
Amsterdam en Sylvie Hoyinck

Oorspronkelijke titel *Ve-Ha-Kala Sagra Et Ha-Delet*

Oorspronkelijke uitgever Keter

Omslagontwerp Janine Jansen

Omslagillustratie © Plainpicture / Buxdesign

Foto auteur © Iris Neshet

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Voor mijn zoon Daniël

De jonge bruid die zich in absoluut zwijgen al meer dan vijf uur lang in de slaapkamer van haar ouderlijk huis had opgesloten, deed uiteindelijk een mededeling, herhaalde haar verbazingwekkende verklaring driemaal door de gesloten deur aan vier paar angstige, tot het uiterste gespitse oren. 'Ik trouw niet, ik trouw niet, ik trouw niet,' riep de bruid met een stem die veraf en verflauwd klonk, als een laatste vleugje schoonmaakspray.

De drie die opeengepakt stonden te wachten in het trieste gangetje (oma was, toen ze moeie benen had gekregen van het lange wachten, tegenover de deur op een gevlochten krukje neergezet) vermeden een lang ogenblik elkaar aan te kijken – alsof het kruisen van hun blikken de mededeling die zojuist vanachter de

deur had geklonken tot een onomstotelijk feit zou maken en acceptatie impliceerde, niet alleen van de inhoud van de verklaring, maar erger nog, van de betekenis ervan – en hielden hun ogen gericht op de gesloten deur die in antieke stijl met donker hout gefineerd was, als het ware wachtend op het ontdooien, verzachten of miraculeus smelten, zo niet van de bruid, dan toch in ieder geval van de deur, hopen op nog iets, op meer: een zin, een idee of een woord, iets wat door de deur tevoorschijn kwam, zoals het natte hoofd van een boreling, waarna het lichaam eruit glipt.

‘Ik heb het koud,’ klonk ineens de stem van Nadia, de moeder van de bruid. Ze probeerde haar vlezige schouders te omklemmen met haar armen die gehuld waren in de puntige, nauwsluitende, kanten mouwen van de lichtgrijze avondjurk die ze op verzoek van de kapster had aangetrokken en waarin ze nog steeds rondliep, haar voeten zonder nadenken gestoken in de winterse, geruite pantoffels met rits aan de bovenkant. Haar geblondeerde lok stond in opperste verbazing boven haar voorhoofd, en eenzelfde verbijstering omfloerste ook haar blik toen ze onwillekeurig naar oma keek, haar oude moeder, wier aanwezigheid haar evenzeer leek te verwonderen als een nieuw, onbekend meubelstuk dat nooit besteld was ineens door bezorger in haar huis was neergezet.

‘Wat zei Margie?’ informeerde oma nu belangstellend; ze was hardhorend en over het algemeen ‘niet helemaal bij’ (volgens Nadia); al die lange uren van wachten had er een adembenemende glimlach om haar mond gelegen, vol parelwitte tanden waarvan de tandarts haar een week eerder ter gelegenheid van de bruiloft had voorzien. ‘Wat zei ze?’ herhaalde oma haar vraag en vestigde haar ronde blik op de bronskleurige deurkruk die zich recht tegenover haar op ooghoogte bevond.

Ze zat op het krukje met haar benen recht naar voren en braaf tegen elkaar aan gedrukt, als een meisje op de kleuterschool tijdens het kringgesprek, de twee resterende parten van een geschilde appel betastend op de theedoek over haar knieën (de andere twee had ze al op). Nadia boog zich naar haar toe en streekte haar elleboog. ‘Ga maar lekker in de woonkamer zitten. We zeggen het wel als ze nieuwe wensen heeft.’ De grootmoeder kauwde op een van de overgebleven partjes appel, waarbij een dun straaltje gelig sap uit haar mondhoek naar haar kin droop. ‘Lenzen? Hoezo lenzen? Zij heeft toch geen lenzen nodig? Margie? Die ziet prima. We mochten allemaal willen dat we zo scherp zagen als zij, wat een goed bruidje is ze toch!’ concludeerde ze, haar vingertoppen aan de theedoek afvegend.

In de zak van het colbert van Matti, de bruidegom, ging een telefoon en hij drukte het gesprek onmiddellijk weg. Een paar seconden later ging hij weer over en toen werd hij uitgezet. ‘Dat is ze niet?’ vroeg Nadia. ‘Dat is ze niet,’ antwoordde hij. ‘Ik heb haar telefoon, was je dat vergeten?’ Nadia sloot haar zwaar opgemaakte oogleden. ‘Dat was ik niet vergeten. Ik wist niet dat jij hem had, haar telefoon. Hoe kan ik iets vergeten als ik het niet wist?’ Ze zweeg even. ‘Wat moeten we doen?’ vroeg ze en herhaalde dat met gedempte stem, alsof ze niemand in zijn slaap wilde storen: ‘Wat moeten we doen?’

Matti keek haar geconcentreerd aan, door iets in beslag genomen en desondanks volkomen alert, alsof hij over haar vraag nadacht, maar niet echt. Ze voelde de steek van zijn blik letterlijk in haar huid, midden tussen haar aangezette wenkbrauwen, een steek van wanhoop, van gespannen verwachtingen en nog iets dat ze niet kon benoemen. Ineens schrok ze en keerde zich abrupt naar rechts, naar Ilan, de neef, die zich naar haar toe gebogen had en haar iets influisterde. ‘Wat? Wat zeg je me daar?’ zei ze verward.

‘Ik verbeterde je. Ik zei: “*Mijn God*, wat moeten we doen,” dat is wat je had moeten zeggen: “*Mijn God*, wat moeten we doen.”’ Ilan pleisterde zijn lelijkste, meest overdreven grijns op zijn gezicht en hield zich

daarna weer vol enthousiaste hebberigheid bezig met Nadia's zes vergulde armbanden. Hij draaide ze rond aan haar arm, telde ze keer op keer, schoof de armbanden omhoog tot bijna aan haar elleboog en bracht ze dan weer een voor een naar haar pols. 'Wat heeft God ermee te maken?' Geïrriteerd trok Nadia haar arm los. 'Hoezo haal je God er nu bij?'

'Juist. God vergeet niemand, *Allah ma binsa'sj chad*, dat is wat ze zeggen,' verklaarde oma met filosofische genoegzaamheid, waarbij ze een beetje heen en weer wiegde op het krukje om haar zitvlees los te maken. Nadia bedekte haar ogen met haar handen. 'Ik heb geen puf voor haar. Helemaal niet. Leg jij haar maar uit wat er gebeurt,' mompelde ze tegen Ilan zonder hem aan te kijken, en leunde met haar rug tegen de muur.

Ilan wreef zijn droge handen af aan de pijpen van zijn broek, liep naar het krukje van oma toe, ging voor haar op zijn knieën zitten, zijn ogen op dezelfde hoogte als de hare, raakte haar mousse-achtige wangen aan en hield zijn hoofd zo, dat het recht voor het hare was zodat ze de beweging van zijn lippen kon zien. 'Omoetje!' zei hij met heel zachte en verleidelijke stem. 'Lina!' Het gezicht van oma lichtte op en haar brede neusvleugels trilden een beetje van blijdschap, alsof haar naam, door Ilans mond uitgespro-

ken, een verrassende ontdekking was, ook voor haarzelf. 'Hoor je me, lieverd?' vroeg hij, haar met een ernstige blik aankijkend. Enthousiast knikte ze. 'Het gaat om Margie. MARGIE. Ze gaat uiteindelijk toch niet trouwen,' zei hij. 'Waarom?' vroeg grootmoeder terwijl een uitdrukking van verwarring en angst zich over haar gezicht verspreidde. 'Waarom gaat ze niet trouwen?' 'Ze wil het niet,' antwoordde Ilan heel langzaam, elke lettergreep benadrukkend. 'Ze heeft gezegd dat ze niet wil trouwen.' 'Nooit?' vroeg grootmoeder ontzet, 'wil ze helemaal nooit trouwen?' Ilan streek met zijn hand over haar haren en stopte een pluk achter haar oor. 'Ik weet niet of het nooit zal zijn, lieverd. Dat weten we niet. Maar voor nu wil ze niet trouwen.'

Nadia schreeuwde. Voor het eerst in het afgelopen halfuur was het nieuws tot haar doorgedrongen, nu ineens openbaarde het zich in de woorden van Ilan, die Nadia in al hun tederheid veel harder raakten dan een zweepslag of een aardbeving had kunnen doen. Haar hals was helemaal rood, het vel strakgetrokken, haar handen bedekten haar oren en uit haar wijd opengesperde mond kwam een vreemd, hortend, bijna onmenselijk snikken dat ze zelf nog nooit gehoord had, en schreeuwend (nu sloeg ze met haar rechterhand de maat op haar dij) legde ze dat geluid het

zwijgen op, zo angstaanjagend in zijn vreemdheid, de manier waarop het uit haar binnenste ontsproot; het was echt alsof haar lichaam en haar bewustzijn in tweeën gespleten werden, in twee vrouwen van wie de ene stond te schreeuwen tot de spieren van haar gezicht pijn deden en haar ogen schrijnden, en de andere haar nagels stond te vijlen en af en toe een nieuwsgierige en verbaasde blik op de schreeuwende ander wierp.

De schreeuwende was degene die zich naar de gesloten deur keerde, er hard op bonsde (de gigantische amethyst aan haar ring drong in haar handpalm en verwondde haar): ‘Doe open, Margie, doe open! Hoor je me? Doe onmiddellijk die deur open, of het is met je gedaan! Gedaan, begrijp je? Wat is er in je gevaren? Wat? Wat moeten we tegen de mensen zeggen? Over vier uur vijfhonderd mensen in de zaal, met het eten en het orkest en alles, wat moeten we zeggen, wat voor figuur zullen we slaan, vertel me dat eens?’ Daarna draaide ze zich om naar Matti, nog altijd met een hand plichtmatig op de deur bonzend, en voegde eraan toe: ‘Vanochtend had ik al zo’n voorgevoel. Vanochtend al. Toen ze opstond en zei dat ze niet naar de bruidssalon ging. Dat we de bruidssalon maar moesten afzeggen. Toen ik vanochtend dat gezicht van haar zag, wist ik het al,

maar ik wilde het niet weten, snap je? Ik was bang voor wat dat gezicht van haar zei.' Ze masseerde haar rode, pijnlijke handen, deed plotseling de amethisten ring af en smet die woedend in de richting van de badkamer.

Ilan sprong op en ging de ring achterna, kroop enige tijd tastend door het badkamertje tot hij hem achter de toiletpot vond. Hij spuugde erop, veegde hem goed af en stak hem Nadia weer toe: 'Pak aan. Vind je het geen zonde om met zoiets moois te gooien, alleen omdat die idiote trien zich in de kamer heeft opgesloten? Dat is toch jammer?' Nadia huilde stilletjes, schudde mechanisch haar hoofd heen en weer. Onder het masker van make-up en poeder verwrong haar gezicht zich, de geblondeerde lok plakte aan haar vochtige, geverfde wimpers met geklonterde mascara aan de uiteinden. Ze haalde haar schouders op, veegde haar ogen af aan de mouw van haar japon en duwde Ilan weg. 'Ga toch weg met die ring. Die heeft niks dan rottigheid gebracht, niks dan ongeluk.' Ilan keek gehypnotiseerd naar de paarse amethist, aarzelde even, bracht de ring even naar zijn lippen voor een kusje en schoof hem toen aan zijn vinger. 'Ik bewaar deze schoonheid voor je, maak je maar geen zorgen, ik zal erop passen alsof het mijn eigen ogen zijn,' beloofde hij.

Op eenentwintigjarige leeftijd rekende Ilan zijn duizelingwekkende grijsgroene ogen tot zijn grote, zekerste fortuin. Vrijwel niemand – en zeker hijzelf niet – kon hun verleidelijke kracht weerstaan en al jarenlang (ongeveer sinds hij twaalf was) was hij verstrikt in dit terugkerende ritueel waarbij hij zijn gezicht urenlang nauwkeurig in de spiegel bekeek om vervolgens berustend te zuchten, alsof hij tegen zijn zin moest erkennen: ‘Niks aan te doen. Die ogen zijn zo mooi dat ze je gek kunnen maken.’

Alles wat buiten die ogen viel stemde hem minder tot tevredenheid. Eigenlijk veroorzaakte het groot, onophoudelijk en stil lijden: zijn lange dunne lichaam werd als het ware naar boven en naar beneden uitgerekt door ongelijksoortige krachten die onder-

ling uitvochten wie sterker was. De vreemde proporties van zijn lichaam waren, zo leek het, het gevolg van die krachtmeting: vanaf de heupen deed zijn bovenlichaam denken aan een lange sliert deeg die uitgerold, uitgerekt en geplet was zodat zijn achterwerk even vlak was als zijn rug, terwijl zijn samengeperste hoofd er, vooral in vooraanzicht, uitzag alsof het een verlenging was van zijn hals: het liep in een rechte lijn door. Zijn benen daarentegen waren kort als van een kind waar enorm smalle, lange voeten uit staken (hij had schoenmaat 46), die hij beschamend bleek vond, de reden dat hij nooit sandalen durfde te dragen.

Sinds zijn ouders waren gescheiden woonde hij bij zijn Omoetje (die bijnaam had hij bedacht toen hij drie was) in haar anderhalvekamerflatje vlak bij Nadia's flat, waar hij in een smal kinderbed sliep dat op het afgesloten balkon naast de keuken neergezet was, tussen de stapels lege dozen, kapotte armaturen en vodden die de vorige bewoonster had achtergelaten (Omoetje was altijd bang dat ze ieder moment op de stoep kon staan om haar schamele, wettige eigendommen op te eisen): mousseline blouses zonder knopen met gerafelde oksels uit de jaren veertig van de vorige eeuw, die ooit wit waren maar nu geel; mottige avondjurken van paarse en blauwe chifon

met een hoge smalle taille; een koninklijk bontje bedekt met een plakkerige laag dode insecten; roze corseletten met tientallen haakjes en een zwart zijden nachthemd dat nog bijna intact was op de korte sleep na, die helemaal verpulverd was – en die Ilan van deze hele erfenis aan kleding die hij als zijn eigendom beschouwde, het meest koesterde. Iedere avond weer paste hij het zijden nachthemd, steeds weer onder de indruk van het décolleté ervan (Omoetje had hem geleerd décolleté te zeggen) dat was afgezet met een dubbele rij kleurige kristallen steentjes die Ilan liefdevol ‘mijn zuurtjes’ noemde.

Hij was nooit in het leger gegaan, wegens ‘gebrek aan geschiktheid’, en hij beweerde met sombere vastberadenheid of serene euforie – al naar gelang zijn hum – dat niet hij ongeschikt was voor het leger, maar het leger voor hem (dat had hij iemand ooit een keer horen zeggen en hij herhaalde dat; feitelijk was hij al vergeten dat hij het herhaalde, voor hem was het zijn eigen bedenkfel).

De kwestie van het leger leek tussen hem en Matti, die voor Ilan de belichaming was van de gevestigde orde, in te staan. Iedere keer dat hun wegen zich kruisten verscheen voor Ilans geestesoog boven elk woord dat Matti zei, boven elk ‘Ilan, kun je de cola aangeven,’ een gigantisch, kleurrijk neonbord met